



Granskning av polisens inköpskort

Internrevisionen

2018-01-19

Granskning av inköpskort

INNEHÅLL

1	SAMMANFATTNING	3
2	INLEDNING	4
2.1	Bakgrund.....	4
2.2	Syfte och mål	4
2.3	Omfattning och avgränsning	4
2.4	Metod och tillvägagångssätt	4
2.5	Bedömningsgrunder.....	5
3	HANTERING AV INKÖPSKORT	5
3.1	Arbetsordning för Polismyndigheten och ekonomiavdelningens handläggningsordning.....	5
3.2	Polismyndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort.....	6
3.3	Tillämpning av riktlinjerna	6
4	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING AV INTERN STYRNING OCH KONTROLL ...	9

Bilaga Beslutsprotokoll Rikspolischefen 2018-01-19




1 Sammanfattning

Granskningen har syftat till att bedöma om Polismyndigheten har en tillfredställande intern kontroll av inköpskort. Internrevisionens bedömning är att kontrollen behöver förstärkas.

Internrevisionen har gjort följande bedömningar.

- Det finns ingen beslutad process för hantering av inköpskort. Det går därför inte att säkerställa enhetlighet.
- Polismyndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort behöver förtydligas så att det klart framgår hur de olika kontokorten ska användas och hanteras.
- Avsaknad av syftesbeskrivning har försvårat möjligheten att bedöma huruvida inköp och kontantuttag är inköp för verksamheten och därmed säkerställa att inköpen inte är för privat bruk.
- Det finns ingen översyn för vad som köps in och med vilka belopp
- Enligt riktlinjerna ska inköpskortet användas till inköp i tjänsten, inköpskortet har i viss mån tolkats och använts till kontantuttag.

Tabellen nedan visar att internrevisionens granskning har resulterat i en rekommendation utifrån internrevisionens modell för bedömning av brister som presenteras i avsnitt fyra i rapporten.

	Antal
 Mycket väsentlig brist	0
 Väsentlig brist	1
 Mindre väsentlig brist	0

2 Inledning

Granskningen har utförts i enlighet med revisionsplanen för 2016-2017 och är en rådgivande granskning inom ordning och reda områden där det är väsentligt för Polismyndigheten att den interna kontrollen fungerar. Som ett led i detta har internrevisionen granskat inköpskort för vilka Polismyndigheten är betalningsansvarig, i fortsättningen benämnt inköpskort.

2.1 Bakgrund

I Polismyndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort¹, i fortsättningen benämnda Polismyndighetens riktlinjer, finns bestämmelser om korttjänster.

2.2 Syfte och mål

Syftet med granskningen har varit att bedöma den interna styrningen och kontrollen vid hantering av polisens inköpskort.

Målet har varit att bedöma om Polismyndigheten med rimlig säkerhet bedriver verksamheten enligt gällande rätt och hushållar väl med statens medel.

2.3 Omfattning och avgränsning

Granskningen har omfattat hanteringen av det som enligt Polismyndigheten riktlinjer definieras som inköpskort. Granskingen har endast omfattats av inköpskort utställda av Eurocard. Granskningen är inte att betrakta som en processgranskning och har inte omfattat it-applikationer relaterade till hanteringen.

2.4 Metod och tillvägagångssätt

Intervjuer har genomförts med personal på ekonomiavdelningen i den utsträckning som behövts för beskrivning av rutiner och frågor kring iakttagelser som gjorts under granskningen. Kontakter har också tagits med berörda personer i verksamheten i samband med stickprovsgranskningar.

Registeranalys av genomförda köp med inköpskort har genomförts. Stickprovsgranskning har skett av utvalda transaktioner under perioden januari - mars 2017. Granskningen har vidare omfattat hanteringen i samband med beslut om tilldelning och återkallelse av inköpskort.

Granskningen har utförts av internrevisorerna Kristina Sjöberg och Elenor Groth under perioden maj - juni 2017.

Rapporten sakgranskades av verksamheten under november 2017. Därefter har utkast till rapport översänts till RPKK för inhämtande av åtgärder 2017-12-01. Förslag till åtgärder inkom 2017-12-13.

¹ PM 2015:15, Saknr 974

2.5 Bedömningsgrunder

Internrevisionens iakttagelser, bedömningar och grunder för lämnade rekommendationer framgår av den löpande texten i rapporten. För respektive rekommendation har internrevisionen bedömt bristen vid tidpunkten för granskningen. Internrevisionens bedömning följer nedanstående mall.

Bedömning	Beskrivning
Röd - Mycket väsentlig brist	Brist som allvarligt påverkar Polismyndighetens måluppfyllelse enligt instruktion eller regleringsbrev och/eller medför stora negativa konsekvenser för Polismyndighetens verksamhet och/eller innebär att Polismyndigheten inte uppfyller myndighetsförordningens krav på effektivitet, lagenlighet, redovisning och hushållning.
Orange - Väsentlig brist	Brist som påverkar den granskade verksamheten så att uppställda mål inte nås och/eller medför betydande negativa konsekvenser för verksamheten.
Gul - Mindre väsentlig brist	Brist som inte påverkar den granskade verksamhetens måluppfyllelse men som medför negativa konsekvenser för verksamheten.

3 Hantering av inköpskort

Polisen har enligt uppgift från ekonomiavdelningens inköpsenhet två typer av Eurocard limiterade företagskort, som i Polismyndighetens riktlinje benämns inköpskort. En typ med en samlingsfaktura för alla kortinnehavares transaktioner och en typ med varsin faktura till alla kortinnehavares transaktioner.

Polismyndigheten hade för den period som granskningen omfattar 406 inköpskort och 13 betalkort utfärdade av Eurocard. Av dessa har 292 eller 72 % av inköpskorterna en limit på max 10 000 kronor per månad, 114 st eller 28 % av inköpskorterna en limit över 10 000 kronor/månad.

Beloppsgräns (kr)	5 000 – 10 000	10 001 – 100 000
Antal inköpskort med beloppsgräns per månad	292 st	114 st

3.1 Arbetsordning för Polismyndigheten och ekonomiavdelningens handläggningsordning

Av 3 kap. 19 § arbetsordning för Polismyndigheten² framgår att ekonomiavdelningen har verksamhetsansvar för, och chefen för avdelningen är tillika processägare för, Polismyndighetens inköpsverksamhet, exklusivt it-området. Av avsnitt 2.18 ekonomiavdelningens handläggningsordning³ framgår att avdelningens inköpsenhet ansvarar för Polismyndighetens inköpsverksamhet.

² PM 2017:43, Saknr 127

³ EA2016:1, Saknr 127

Av 7 kap. 14 § arbetsordningen framgår vidare att avdelningarna och polisregionerna har ansvar för sakinnehållet i och för att de styrdokument som behövs inom ansvarsområdet finns och att dessa är uppdaterade och lämpligt utformade och att tillämpningen av dem följs upp.

3.2 Polismyndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort

Enligt Polismyndighetens riktlinjer är syftet med inköpskort att förenkla myndighetens betalningar och att underlätta inköp hos leverantörer som inte har möjlighet att fakturera.

Det är behovet i tjänsten och i utförandet av arbetsuppgifterna som avgör vilka anställda som kan tilldelas inköpskort och de som får inköpskort måste vara tillsvidareanställda. Kortet ska bara användas för inköp i tjänsten för polisens räkning och enbart användas för inköp som inte kan göras genom vanliga inköps- och beställningsrutiner.

Inköpskortet ska förses med en högsta beloppsgräns för köp på 10 000 kronor per månad och kortinnehavare ska informeras om detta.

Kortinnehavaren ansvarar för inköpskortet och för redovisning av originalkvitton/handlingar för de fakturerade beloppen. Alla inköp ska kunna verifieras med ett kvitto där moms framgår. Fakturor från kortföretag läses in i Polismyndighetens elektroniska faktureringsystem för kontroll, attest och betalning. Vid attestering av fakturan ska kvitton/originalhandlingar som visar vad inköpet avser scannas in och bifogas fakturan.

Av polismyndighetens riktlinjer framgår att inköpskortet endast ska användas för inköp i tjänsten och att inköpskort där polisen är betalningsansvarig inte får användas för privat bruk. Kortinnehavaren är betalningsansvarig för inköp som inte överensstämmer med Polismyndighetens gällande regler eller om bokföringsunderlag/kvitto saknas.

3.3 Tillämpning av riktlinjerna

Iakttagelser

De flesta inköpskort som finns inom polisen för aktuell granskningsperiod är kort som utfärdadats i gamla organisationsstrukturer varför underlag i de flesta fall inte finns att tillgå för att visa besluten om tilldelning. Det har framkommit genom intervjuer att det inte finns några rutiner för återkallning av inköpskort.

Inköpskort ska enligt Polismyndighetens riktlinjer förses med en beloppsgräns för inköp på max 10 000 kronor per månad. Av utdrag från Eurocard framgår att 127 inköpskort har en limit över polisens riktlinjer på 10 000 kr/månad. Kortköp på upp till 50 000 kronor per månad och kort har förekommit under granskningsperioden. Ett tiotal gånger har köp med inköpskort och kontantuttag från bankomat med inköpskort gjorts på belopp överstigande beloppsgränsen. Under perioden har det gjorts kontantuttag från bankomat med inköpskort på totalt 237 400, varav det högsta enskilda beloppet uppgått till 27 000 kr.

Under intervjuerna har det framförts att riktlinjerna inte uppfattas som tydliga och att inköpskort och betalkort blandas ihop. Det förekommer exempelvis att riktlinjernas bestämmelser för inköpskort har tolkats utifrån bestämmelserna för betalkort för vilka Polismyndigheten är betalningsansvarig. Eftersom sådana betalkort enligt riktlinjerna normalt inte

ska förekomma har inköpskort avslutats för att i stället ersättas av kort utfärdade av olika affärskedjor. Hur stort antal kontokort utställda av affärskedjor som finns inom polisen är okänt. Det är också okänt vad och hur mycket som köps in med kontokort utställda av affärskedjor.

Internrevisionen har under granskningen frågat ekonomiavdelningen om det gjorts någon uppföljning av riktlinjerna, det har uppgetts att ingen uppföljning har skett.

Under intervjuerna har det påtalats att det anses finnas risker med användningen av inköpskort då det kan leda till otillåten direktupphandling. Under aktuell granskningsperiod, har polisen gjort inköp och kontantuttag från bankomat med inköpskort omfattande en total summa på ca 1,4 miljoner kronor. Inom ramen för detta belopp har kontantuttag gjorts med 237 400 kronor, inköp av hotell inrikes med 102 000 kronor och inköp av bensin med 35 000 kronor. För kostnadsposterna avseende bensin och hotell har polisen ramavtal.

Produktkategori	Hotell inrikes	Bensin	Kontantuttag
Belopp/period (1/1--30/3 2017)	102 000 kr	35 000 kr	237 400 kr

Av Polismyndighetens riktlinjer framgår att inköpskortet endast ska användas för inköp i tjänsten och att inköpskort där polisen är betalningsansvarig inte får användas för privat bruk. I samband med den substansgranskning som utförts har det varit svårt att bedöma om gjorda inköp är i tjänsten oftast med tanke på vad som köpts in. Flertalet inköp har varit av verksamhetsfrämmande art och underlagen till inköpen har inte på ett tydligt sätt visat varför inköpet/kontantuttaget gjorts och vad inköpet syftat till.

Bedömning

Internrevisionen konstaterar att det inte finns någon beskriven hantering av tilldelning och återkallning av inköpskort och att det i avsaknad av en sådan inte går att säkerställa enhetlighet inom Polismyndigheten.

Internrevisionen anser att riktlinjerna behöver förtydligas så att det klart framgår hur de olika korttyperna ska hanteras. Exempelvis bör Polismyndigheten och Eurocard tillämpa samma beloppsgräns för inköp och det bör anges om det med inköp avser både köp med inköpskort och kontantuttag från bankomat med inköpskort. Polisen har ställt krav på beloppsgräns men samma krav finns inte från Eurocards sida avseenden tillämpning av beloppsgränser.

Internrevisionen anser också att tillämpningen av riktlinjerna behöver följas upp för att exempelvis kontrollera om inköpskort används för inköp av varor eller tjänster som inte omfattas av Polismyndighetens upphandlingar. Skulle så vara fallet kan det medföra att myndigheten gör sig skyldig till otillåten direktupphandling och därigenom riskerar att bli föremål för överprövningsärende och skadeståndsmål. Skälen till att använda sig av andra leverantörer än dem Polismyndigheten avtalat med bör därför dokumenteras nog.

Enligt Polismyndighetens riktlinjer får inköpskort inte användas för privat bruk. Till följd av avsaknad av krav på syftesbeskrivning i bokföringsunderlagen är det svårt att avgöra om inköpen är tjänsterelaterade eller privata.

*Rekommendation***Orange – Väsentlig brist**

Internrevisionen rekommenderar ekonomiavdelningen att se över myndighetens rutiner för hantering av inköpskort. Följande ska säkerställas genom översynen.

- Att en enhetlig hantering av inköpskort beskrivs och beslutas.
- Att Polismyndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort uppdateras och förtydligas.
- Att det framgår om fler leverantörer av inköpskort kan användas
- Att se över polisens behov av kontanthantering via uttag från bankomat och säkerställa hantering och rutiner för kontantuttag
- Överväga behovet av att införa krav på syftesbeskrivning för inköp med inköpskort i syfte att säkerställa att ingen anställd ska riskera att i efterhand misstänkas för att ha gjort privata inköp med polisens inköpskort

Om rekommendationerna inte följs finns risk för att inköp inte görs inom ramen för avtal. Detta kan leda till överprövningar och skadestånd och medföra betydande negativa konsekvenser för verksamheten. Det finns även risk för oegentligheter vid användning av inköpskort i form av privata inköp.

Åtgärder med anledning av internrevisionens rekommendation

Svar lämnat av	Anna-Clara Pohl, EA Enheten för finansiell styrning
Åtgärder (Ska vara kortfattat, konkret, uppföljningsbart och avse sådant som avdelningen/regionen/ funktionen själv förfogar över. Eventuellt övrigt lämnas under kommentarer.)	Med anledning av Riksgäldens nya ramavtal för betalkort och resekontotjänster pågår en översyn av myndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort. I denna översyn har internrevisionens iakttagelser och rekommendationer beaktats, exempelvis förtydligas att inga betalkort utöver ramavtalets får användas inom myndigheten. Därutöver kommer ekonomiavdelningen ta fram rutiner som kompletterar riktlinjen i syfte att säkerhetsställa en enhetlig hantering av myndighetens betalkort.
Ansvarig	Ronnie Lundin EA Inköpsenheten, Anna-Clara EA Enheten för finansiell styrning
Tidsplan	Riktlinjer 31/1-18, rutiner 30/6-18

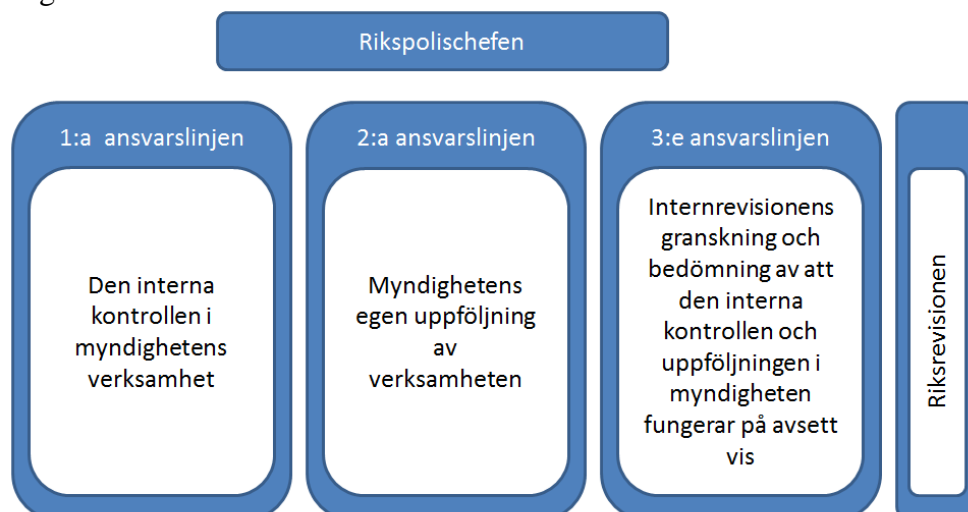
Eventuella kommentarer till lämnad rekommendation eller planerade åtgärder:

4 Sammanfattande bedömning av intern styrning och kontroll

För att hanteringen av inköpskort ska kunna styras och kontrolleras på ett tillfredställande sätt måste hanteringen beskrivas och beslutas av processägaren. Dessutom behövs tydliga styrdokument till stöd för dem som hanterar inköpskort så att verksamheten kan bedrivas rättsenligt och kostnadseffektivt och brister upptäckas och följas upp så att de kan åtgärdas.

Nedan illustreras en modell för intern styrning och kontroll som bygger på tre ansvarslinjer. Internrevisionen har i denna granskning av intern styrning och kontroll av Polismyndighetens hantering av inköpskort använt modellen för att göra en sammanfattande bedömning.

Modellen används både inom privat och offentlig verksamhet. Ansvarslinjerna kan användas för att beskriva vilka som ansvarar för vad inom riskhantering och intern styrning och kontroll.



Enligt modellen utgörs första ansvarslinjen av myndighetens dagliga verksamhet och processer. I första ansvarslinjen ska det finnas en god intern kontroll i samtliga delar. Den interna kontrollen ska förebygga avsiktliga och oavsiktliga fel.

I den andra ansvarslinjen ligger myndighetens regelbundet återkommande uppföljningar och efterkontroller. Chefer, controllers och funktioner som arbetar med risker är en del i den här ansvarslinjen.

Tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som granskar och bedömer den interna styrningen och kontrollen inom första och andra ansvarslinjen.

Internrevisionens sammanfattande bedömning är att den interna styrningen och kontrollen avseende hantering av inköpskort har brister både i den första och den andra ansvarslinjen.



INTERNREVISIONEN

Kristina Sjöberg

Elenor Groth



Datum

2018-01-19


Diariernr, ärende

A202.425/2017

Saknr

977

Polismyndigheten
Internrevisionen

Beslutande Rikspolischefen Dan Eliasson	Föredragande Tf. enhetschef Monica Hallberg EA
Övriga som deltagit i den slutliga handläggningen Internrevisionschefen Stina Nilson Kristiansson 	
Ärende Beslut om åtgärder med anledning av internrevisionens granskning av polisens inköpskort	
Beslut <p>Internrevisionen har genomfört en granskning av polisens inköpskort. Granskningen har resulterat i ett antal iakttagelser och rekommendationer. Verksamheten har lämnat förslag till åtgärder.</p> <p>Polismyndigheten beslutar att internrevisionens rekommendation 3.1 ska beaktas vid den med anledning av Riksgäldens nya ramavtal för betalkort och resekontotjänster pågående översynen av myndighetens riktlinjer för betal- och inköpskort samt att rutiner för säkerhetsställande av en enhetlig hantering av myndighetens betalkort ska tas fram. Riktlinjerna och rutinerna ska vara beslutade senast den 31 januari 2018 respektive den 30 juni 2018. Ekonomiavdelningen ansvarar för åtgärdernas genomförande.</p>	
Kostnad Inom budget	Finansiering Inom budget

Vid protokollet


Monica Hallberg

Justeras


Dan Eliasson

Sändlista

Samtliga polisregioner
Samtliga nationella avdelningar

Kopia till

Riksrevisionen
Samtliga arbetstagarorganisationer